

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum,
variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et
Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ
Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas
Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

In Dominicam Passionis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

 DOMINICA PASSIONIS
CONCIO PRIMA.

CUR VERITATI RESISTITVR.

I. *Causa ex parte hominis; Iudicij corruptio.*

Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi? Iohan. 8.

IAM ad tempus illud pervenimus quod, Apostolus vocat, 2. Cor. 6. *tempus acceptabile, & dies salutis*, nempe ad tempus Passionis, & quasi ultimam dispositionem ad Festum Paschæ. Cùmque hactenus Ecclesia usa sit verbo Dei, cuius tanta est vis, ut auditu sit non à surdis modo, sed etiam à mortuis, (*& qui in monumentis sunt audiunt vocem Filij Dei*) immò à creaturis insensibilibus, (de quibus Psal: 28. *Vox Domini super aquas Deus Iesaitis intonuit: Dominus super aquas multas. Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia.*) Et tamè eadem Ecclesia videat non satis à filiis esse responsum; Id quod habet summum, Crucis vexillum attollit. Quis dicat qualem motum in omnibus excitabit in die iudicii illa ostensio Crucis? *Tunc patebit signum Filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terra.* Sed nescio nùm modo duriores non simus, quàm tunc summus futuri. Certe huius successus causam reddit Christum in hodierno Evangelio: quam exponemus, ubi primùm Deiparum Virginem de more salutaverimus, AVE MARIA.

CERTVM est prædicationis officium & munus inducere post se ac exigere mul-

tum operæ & laboris, numerosamque sollicitudinum & tædiorum copiam. Nam ut nulla habeatur ratio: 1. difficultatis eloquentiæ, quam præstantissima Antiquitatis ingenia existimarunt tantam esse, ut eius perfectionem ad paucos admodum pertinere censuerint, ita ut cum multi singulis ætatibus præclarissimi extiterint Imperatores, multi graves Iurisconsulti, præstantissimi Artifices vix tamen multæ ætates unum tolerabilem viderint Oratorem: 2. Ut taceam difficultatem apparatus, qui ad hoc munus est necessarius, qualis est diversissimarum rerum, earumque difficillimarum cognitio, qua de re multa Nazianzenus in Apolegitico: 3. Ut nihil dicam de perpetua animi & corporis contentione in ea anni parte quæ difficillima est: 4. Ut taceam de iniquitate iudicii Auditorum, & diversa capacitate, & diversissima animorum dispositione, ac intentioni sæpe contraria, & rarissimè favente, & benevola: Denique, ut præteream, quod multos valde torquet, certum famæ amittendæ periculum, quæ exponitur omnibus, hoc est, etiam invidis, & inimicis, & ignaris: nam cum aliarum artium iudicium vulgo ad artifices referatur, huius difficillimæ

artis iudicium, auribus plebis ignaræ committitur, ita ut cogaris in turba quemlibet vereri, quem extra turbam contemneres: Vt, inquam, hæc omnia & alia plura præteream;

Quantus labor nobis subeundus est, cum vitiis & hominibus vitiosis, cum quibus nobis grave certamen est? Ita enim hanc resistantiam significavit Deus apud Ieremiam cap. 1. *Ego dedi te hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum, super omnem terram, Regibus Iuda, Principibus eius, & Sacerdotibus, & populo terra. Et bellabunt adversum te, &c.* Quod si unicuiusque pugna adversus vitia sua est maximè difficilis; quantum opus est unum hominem unius civitatis vitia aggredi, atque oppugnare? neque enim ignoramus nobis rem esse & cum principibus huius æris, & cum hominibus iniquissimis ac pessimis, & cum vitiis unicuiusque; quæ omnia adversum nos dimicant. Quod si Apostolus existimavit quorû hæreticorû resistantiâ sibi esse intollerabilem, ita ut Dominum ter rogavit ut ea tentatio discederet à se; quis mirari debet, si dicam peccatorum hominum resistantiam rem esse difficultatis plenissimam? Quantam putas nos illam nascisci, dum expugnanda sunt odia inveterata; dum aggredimur extinguere carnis incendia, & infandas libidines debellare? Hinc odia multorum nobis subeunda, contemptus, detractiones, minæ, & quod aliquibus etiam contingit, quibus plagas recipere & mortem subire necesse fuit.

2. Quantum laboris & doloris nobis affert zelus, quem ait Christus Dominus interiora exedere atque incendere? Quam sæpe cogit nos, nunc irasci, nunc uri atque ardere, nunc infirmari, ac deicij, nunc flere ac misereri? *Quis infirmatur, & ego non infirmor; qui scandalizatur, & ego non uror; Quos qui-*

dem labores, atque dolores exprimit Scriptura per mulieris parturientis dolores. Apocalyp 12. *Et in orero habens clamabat parturiens, & cruciabatur ut pariat.* Vt autem intelligas difficultatem partus, cogita multitudinem liberorum, juxta illud Isa. 66. *Qui audivit unquam tale: & quis vidit huic simile: quid parturiet terra in die una: aut parietur genu simul: quia parturivit & peperit Sion filios suos:* nec alio sensu dixit Paulus ad Galat. 4. *Filius quos iterum parturio:* quâ loquendi formulâ exprimuntur curæ, anxietates, corporis atque animi afflictationes pro animarum salute procuranda: dolor item de hominum sceleribus in Deum patris, ac zelus qui ita exedit consumitque juxta illud Psalm. 68. *Zelus domus tue commedit me;* ad hæc, laborum, atque ærumnarum invicta tolerantia, pro obsequio in proximos strenuè impendendo. Quin immò si opus sit, debent viri Apostolici in tanti operis progressionem vitam prodigere, ut Rachel ex Benjaminu partu interit: Et ita S. Dunstanus, de quo Surius 19. Maij, invitatus ad cælum, inducias à Deo petiit, & impetravit, donec populum verbo refecisset; quod in eò opere gloriosum putaret vitam finire, atque animam effundere.

Nihilominus tamen nulla maior pœna, nullus gravior labor, & dolor, quam quod ferè inutiles sint labores nostri; ac pauci admodum, aut ferè nulli ex Concionibus proficiant. Vos enim t. stor. Auditores, quæ mutatio sit facta in vobis ex Concionibus, quis fructus post tot labores, post tot studia? Etenim cum Isaiâ, & cum Apostolis conqueri possumus, *Domine quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui revelatum est.* Certè Vinirores & Agricola, & reliqui Artifices omnes carpunt aliquem laborum suorum fructum; & ut ait Apostolus 1. Cor. 9. *Qui plantat vineam & de fructu eius non edit: Qui pascit gregem, & de lacte gregis non manducatur.* Que

Quæ res usque eò nos aliquando percellit, ut ex desperatione veniat in mentem, officium illud, aut deponere, aut non tantâ curâ præstare. Certè uti explicat Hugo cardinalis, ea res animum S. Thimothei olim ita perculit, ut cum initio frequentibus Concionibus vaccet, postquam vidit inutilem laborem suum, cœcepit illud opus negligere, unde etiam arguendus fuerit S. Ioannis Epistola ut patet in Apocalypsi, ubi reprehenditur Angelus Ephesi, quod primam charitatem reliquisset. Quod si ob amorem Dei prima charitas conservatur, vix tamen fieri potest, ut quilibet coram Deo non consequeratur cum Isaiâ Propheta cap. 49. *Et ego dixi: In vacuum laboravi sine causa, & vanè fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo* ut legit Sanctus Hieronymus, *labor meus, & dolor meus.*

Quæ ex re factum est ut Ecclesia, vergente in finem Quadragesima, ut nostro dolori medeatur, hodiernum Evangelium legendum præbeat, uti nos in eo dolore confoletur: in quo duo nobis proponit, 1. Idem Christo Domino planè contigisse, cuius licet mirabilis esset eloquentia, mira vis verborum, mira gratia, immò cum esset ipsum Verbum, quod Apostolus vocat *gladium acutum ad divisionem animæ*, alius *malcum ex adamante, ad conterendas petras* alius quasi fecundum è nubibus imbrem, modo stillantem & suavissimè labentem, modò fortius irruentem, secundum illud, *quasi imber super herbam: cuius denique licet tam multa essent miracula, & opus quasi fulgura; paucos tamen admodum convertit: quod admirans Ioannes Evangelista, scripsit cap. 12. Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum: ut sermo Isaiæ Propheta impleretur quem dixit: Domine, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini, nisi revelatum est?*

Huius successus triplicem rationè affert,

cur nimirum tam pauci ex Christi Concionibus proficerent, quæ causæ etiam nostri respectu locum habere possunt, servata proportionè: ut ne miremur, neque animo deficiamus, cum hæc eadem nobis contingere videbimus, ut scilicet admodum exiguus à nobis ex nostris concionibus fructus colligatur.

Ex tribus causis una se tenet ex parte Creatoris, duæ ex parte creaturæ. Quæ se tenet ex parte Dei in illis verbis continetur, *Quis ex Deo est verba Dei audit, propterea vos non auditis quia ex Deo non estis*, estque denegatio gratiæ, sine qua mutum est omne os quod loquitur, de quâ re post alterum diem loquemur. Duæ itaq; nobis supersunt causæ ex parte creaturæ, de quibus modò, & crastina die. Primâ continent illa verba, *Quis ex vobis arguet me de peccato: in quibus verbis ex effectu causâ ostendit: cum enim ex odio virutis Christum odissent, iuxta illud Ioan. 3. Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem: erant enim eorum mala opera*, ex eodem odio factum est ut non prodesse eius verba, sed facta tantum viderent, & dicta audirent ut carperent unde variis eum calumniis appetere, quasi occasionè haberent non credendi, cum tamè nullam habuerint nisi odium gratuitum, secundum illud, *quia odio habuerunt me gratis*. Alterâ causam continent hæc alia verba, *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? quæ significant odium veritatis, licet ea clare proposita fuerit, Duplex igitur odium fuit, & personæ, & doctrinæ, licet persona esset irreprehensibilis: Quis ex vobis arguet me de peccato: licet doctrina esset verissima, Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Sed nimirum 2. ut dicitur Sap: 2. Excæcavit illos malitia eorū. Quod quia multis in omni genere solet accidere propterea id nunc à me disquirendum est, unde ea res proficidatur, Cuius quidè rei unicâ causâ esse arbitror; Quia multi non intellectu sed affectu iudicant: quod tribus modis solet contingere.*

I. Cum

1. Cum Voluntas Intellectum determinat, ut de quibusdam vel tantum vel acrius cogitet; nihil verò, aut parum de aliis; unde fit ut unam partem vehementius apprehendat, ac perfectius cognoscat quam alteram.

Nota itaque has duas potentias, Intellectum, & Voluntatem sic inter se esse connexas, ut una sine alia non operetur? ita tamen ut aliquâ ratione, & à se invicem independentes sint, & à se invicem dependentes. Independentia est, quia Voluntas posita quâcunque cognitione finiti boni semper libera est ad volendum, aut non volendum, si suâ summâ potestate uti velit: Intellectus autem proposito sibi verò non pendet à Voluntate ut assentiatur, aut aliter sentiat, nam à vero determinatur ut cognoscat: Dependentiâ in eo est, quòd voluntas cum ferri non possit in rem incognitam: (nam ut ait Bern. lib. de Amore Dei, cap. 2. Quis amat quod non videt, quomodo potest esse amabile quod non est aliquatenus visibile? Et ex S. Thomâ opusc. 61, hæ facultates ita sunt ordinatæ, ut cognoscitiva sit ante affectivam) necesse est ut ab intellectu cognoscente moveatur: aliunde etiam Intellectus in suâ operatione, & applicatione, dependet à voluntate; cuius dominium est in omnes facultates aut æconomicum, aut despoticum. Hæc autem mutua dependentia exercetur per sympathiam potentiarum, ex quo fit ut in intellectu agente & movente se, moveatur voluntas, & ex voluntatis affectu operetur intellectus: Hoc præsupposito.

Dico Intellectum, licet à voluntate non pendeat eâdem ratione, quâ multæ inferiores potentie, ut progressiva, & illæ quæ ab objectis non moventur; non pendeat, inquam, ut de re aliqua debet sibi proposita illo vel illo modo iudicet; quia veritati evidenti sibi propositæ refragari non potest;

pendere tamen à voluntate in applicatione, ut scilicet acrius, ac divitius, & vehementius partem intendat quam in aliam, qua ratione voluntas sibi fucum facit, ac se decipit, & fetandem & intellectum excæcat: atque illud est quòd ait Philosophus, Quòd omnis peccans est ignorans, hoc est, minus quibusdam rationibus attendit, atque ita quædam actualiter minus scit.

Hinc porrò sequitur 1. ipsius Intellectus cæcitas, qui tantum videt, quantum cernit: cum itaque unum cernat diligentissimè, aliud verò obscurius, fit ut unum minus terat, ac ferre ignoret, saltem secundum rationes speculative, & integras.

Sequitur 2. Ipsius Voluntatis inclinatio, atque acceptatio: Etenim cum Voluntas rationalis sit libera, & consequenter indifferens ad duo etiam si absolute loquendo se ipsam per se possit determinare, pro summa sua potestate; modo obiectum ipsi non sit ignotum; tamen communiter loquendo ferre determinatur à iudicio pratico præcedente, contra quod Voluntas nõ fertur quia non fertur nisi in bonum sibi repræsentatum ut cõveniens; unde quando Voluntas unâ partem eligit, oportet ut præcesserit iudiciu practici Intellectus, qui iudicat homini id potius hic & nunc convenire, quàm contrarium: quod tunc facit Intellectus cum plura bona, & evidentiora in uno videt, quam in altero: hoc autem sæpe pendet à vehementi aut negligenti Intellectus ad unum obiectum applicatione: quæ applicatio quia per sympathiam pendet à Voluntate, ipsa sui erroris causa est, atque origo, quoniam ducem suum excæcat. Itaque in universum de peccatoribus pronunciat David Psalm. 16. *Oculos suos statuerunt declinare in terram*, ut scilicet tantum terrena, non autem cœlestia, & tantum præsentia, non autem futura intueantur.

Exemplum habes admodum insigne in cap. 13. Danielis, ubi narratur sceleratum facinus, ac erimen duorum Senum luxuriosorum, qui cum ex irrisissent in turpem amorem Susannæ, ut de illis loquitur Scriptura; (*Et exarserunt in concupiscentiam eius*); *Everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum.* Quia nimirum, cum tantum cogitarent de pulchritudine Susannæ; quippe qui *observarent diem aptum, ut dicitur in Textu, quando eam possent invenire solam*: sanè de sceleris immanitate, de præsentia Dei, iudicio, de supplicij magnitudine, de operis difficultate non cogitabant: ac sicut olim Iob fœdus pepigerat cum oculis suis, ut ne cogitaret quidem de virgine, illi è contrario fœdus cū oculis suis pepigerant ne viderent cælū, ne videlicet eius aspectus, & eius qui in cælis habitat, eos abduceret à scelere, sed plane statuerunt oculos suos declinare in terrā, & cogitare iterū ac sapiens de formiā, cuius amor ipsorum animos usque ad insaniam inflammabat. Et ut sua captarent commoda, & voluptate illicita fuerentur, nihil pensi habuerunt, quod esset à divina Lege alienum. Et certè quid facilis fuerat natam in illis recenter flammam extinguere, nisi se repetitis aspectibus & cogitationibus excæcassent? Quid enim si specassent ætatem suam, quoniam senes, qualratem suam, quia iudices populi, statum suum, quia captivi, & in alieno regno, locum, quia in domo ubi iudicia reddebant, ad hæc, in domo ipsius mariti, unde iniuria gravior, fœditatem sceleris, ut etiam, licet amore eius vulnerati essent, erubescerent indicare sibi concupiscentiam suam, honestatem ipsius, & consequenter operis difficultatem, scilicet intentatam mulierem perfringere, periculum tentandi, cœli & Dei conspectum, statutam adulterio pœnam, Oculum illum vigilem omnia cernentem, iudicia Dei quæ nihil

Tom. III.

impunitum relinquunt; voluptatis brevitatē, ac doloris, & pœnitentiæ diuturnitatem, denique, quibus supplicis hoc tantum facinus in altera vita puniatur, certè poterant omnem libidinis sensum, quantumcumque esset, facile extinguere. Sed vide qua ratione victi sunt: *Everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum*: hoc est, ab his omnibus considerationibus animum averterunt, ac de solâ mulieris pulchritudine, de solâ voluptate cogitarunt: Exemplo præillustri nobis relicto, qua ratione in nobis contingant scelera. Ita unicuique quodlibet, licet, augendo quæ sibi favent, extenuando aut omittendo quæ mentem revocant à flagitio. In eum numerum reduco.

1. Eos omnes qui discendi quod nesciunt, occasiones fugiunt, unde nec Conciones audire, nec legere, nec querere, nec consilium petere volunt, ne ea sciant, quæ scire nolunt, ne si scirent, aut facere impedirentur, aut ægrè facerent, quasi eâ ratione sufficienter excusari possint, ob ignorantiam, quæ si est ei/us modi, non modo culpam non excusat, sed etiam auget, ac facit graviolem: Non excusat quidem, quia ea sola excusat, quæ actum facit non liberū, sed ignorantia quæ sita, & affectata, ut libera est, non impedit quin actus in suâ causa sit liber, unde culpam non impedit, auget autem, tum quia uti sponte ignorans se se exponit periculo omnis culpæ, propterea in quâlibet exigua re, gravissimam culpam contrahit, tum quia non modo actum committit, sed etiam sibi eripit potestatem aliter agendi ob defectum cognitionis, quæ in rebus mortalibus est agendi principium.

2. Eos qui nolunt de rebus ad conscientiam pertinentibus cogitare, sua negotia ut

L

sch-

se habent discutere; nunquid, verbi gratia, habeant aliquid alienum quod restitui oporteat; nunquid in sua negotiatione aliquid iniustitiæ committant, refugiunt animæ suæ statum agnoscere, de morte cogitare, de rebus futuris, de æternitate, de securitate status vitæ in quo sunt. Videas enim innumeros homines qui seiplos nunquam ingressi sunt. Existimant, opinor, hæc omnia desitura esse, si non cogitent, si non meminerint, si obliviscantur. Quia *nemo est, qui recogitet corde*. Stulti planè, qui non videant, res semper suo statu esse, seu cogites, seu non cogites.

Eo reducuntur 1. qui dolent cum in Concionibus veritates ad ipsos pertinentes aperimus, quasi dicendo, reos ipsos faciamus, non autem sint ipsi suis factis.

Multò magis 2. qui moniti credere nolunt quod dicitur, ea tantum de causa, quia nolunt rem ita se habere: Etenim gratis fidem negant, & non tantum voluntate peccant, sed etiam iudicio: quia contra id quod est evidens pugnant, cum non contradicant ratione, sed voluntate, quæ omne iudicium corrumpit.

3. Qui sibi voluntariè fucum faciunt, non eodem modo in rebus conscientia sibi consulentes, quo, id agunt in rebus sæcularibus, & negotiis, ut videant hinc inde rerum commoda, & incommoda, & omnia iusto iudicio expendant.

4. Qui secum dissimulant sibi que parcunt. Quotusquisque enim sibi fit iudex rigidus, ac severus, qui sibi non aduletur, Itaque in omnibus molliores sententias sequuntur, & quæ magis suæ cupiditati favent, in quo multipliciter peccant. 1. Quia plus favent cupiditati, quam rationi, quod secus fieri deberet: quod enim maximè vis, id tibi deberet esse suspectum ob insidias amoris proprii.

2. Quia sese exponunt periculo deceptionis; nam quam multi adulatoriè loquuntur: ad hæc nulla est opinio tam falsa & extraordinaria, quæ non aliquem habeat vel auctorem, vel fautorem ac defensorem. 3. Quia non ex toto rem considerant, sed tantum ex parte: itaque iudicium non est iustum nec certum, sed diminutum. 4. Quia sibi ipsi debent esse suspecti, ex affectu quem sentiunt erga rem de qua agitur: sibi enim facile parcunt in ea materia & secum dissimulare solent. Hoc vide in exemplis: verbi gratia, In Mulieribus ratione ornatus; ratione congressuum, & ratione Indit: In Viris ratione negotiorum. Sed ad alia.

II. Ratio seipsum excæcandi ita contingit. In rebus dubiis, & obscuris Voluntas impondere trahere potest Intellectum. Et in dubiis quidem, quoniam hinc inde rationes probabiles apparent, non potest intellectus ex seipso ad unum aliquid se determinare, quoniam utrinque æqualiter trahitur, cumque sit ex se potentia indeterminata, si ab obiecto non determinetur, hæret dubius, quo in casu voluntas ratione sui domini illum determinat: Sicut Iudices ubi partes utraque audierunt, nec jus apertum est, sed rationes utrinque faciunt pro singulis, pro alteriusque sententiam uti libuerit, ferre possunt. Ita in nobis contingit respectu rerum moralium, quæ quia sunt ancipites, præsertim in rebus facti, & in utramque partem accipi possunt, ut quisque voluntate propendet, ita faveat ac iudicat, unde magna sentim in intellectu deceptio, atque error, dum res æqualis ponderis inæqualiter iudicat, & ita iudicii retinendo paulatim enervatur, ac excæcatur ipse intellectus.

Eodem modo res se habet in obscuris: nam cum sola evidentia cogat intellectum, ubi res sunt obscuræ ipse determinatur à voluntate, & quo voluntas fertur, illo idem se incli-

inclinat. Vti igitur Theologi docent piam affectionem illum inclinare ad assentiendum rebus fidei, alioquin obscuris; ita prava voluntas suo pondere sæpe ipsummet trahit aliò quam rerum veritas traheret; unde in eiuſmodi hominibus prius sanandus est affectus, quam iudicium; secundum illud Iſaiæ ex translatione LXX. Interpretum, *Nisi credideritis; non intelligetis.* Atque hinc ortu puto, cur tam multi in hæresi & errore permaneant, quos certè affectus excæcavit: in quibus prius sanandus affectus, quam intellectus. Ita Christus Iudæis obiebat, Ioan. 5. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis?* Et cap. 12. ait Evangelista, Multos credidisse, sed non aulos profiteri propter Phariseos, ne à Synagoga eijcerentur, *Dilexerunt enim, inquit, gloriam hominum magis quam Dei.* Ratio est. Quia cum res fidei sint certæ, ac indubitata; quia tamen sunt obscuræ, non omninò intellectum determinant, nisi prius accedat affectus, & ita non fertur ille ad credendum, neque præbet assensum. Sic videmus passim homines, uti corrumpan affectum, ita paulatim à fide discedere, quia desinente pio affectu, desini fides, atque intellectus à hæresi: itaque motiva credendi paulatim rejiciunt, ac eorum vim enervant, ac debilitant, & sese contrariæ persuasioni adjungunt. Idem fit in iudicio virtutum: cum enim quis ad castitatem est affectus, facili assentitur iis quæ dicuntur de bono virtutis, de facilitate castitatis de ejus honestate, de præmio: sed ubi paulatim pudorem abiecit, alia omnia judicat atque lenit.

III. Modus quò fit hæc perversio est à passionem; quia hæc habet in nobis rationem medij, & consequenter immutat objectum: sicut enim medium densius aliter representat objectum, quam medium rarius, & sicut per vitrum rubrum species inmutantur, quia me-

dium aliquid efficit; ita quia in nobis objecta quæ animum subeunt pendent à phantasia, & ab appetitu, passio quæ ad se affectum & appetitum trahit, immutat medium; & corrupto affectu pessima in hominibus iudicia oriuntur. Vis per singulas passiones exempla; Id mihi omninò facile esset: Sed ne longum sit: Vide quid amor libidinosus egerit in Samfone; quid in Rege Salomone. Ille toties deceptus ab infidâ muliere, toties tentatus, non vidit quod videbat; meritum deinde passus supplicium cæcitatatis, quia per oculos peccasset, & sapius se excæcasset. Hic autem ita Sapiens, ut nihil ignoraret, cò devenit insipientiæ, ut jam senex prolaberetur in idololatriam. Quid dicam de invidiâ quæ Saulem armavit in Davidem innocentem? id enim effecit, ut quæcunque essent in Davide maximè amabilia, ea semper ipse converteret in venenû. Incredibile dictu est, per quæ præcipitia, Regû infelicissimus descenderit. Sed vide quo furore odii exarserint Iudæi in Christum; quia enim oderant, & oderant gratis, eo se se odio excæcarunt ne crederent. Id jam diximus ex Ioan. cap. 12. Itaque maluerunt habere Ioan-nem pro Messia quam Christum, licet non esset, de Tribu Iuda, nec ullum miraculum fecisset, nec ipse hunc gradum admitteret. Cum verò tam multas in Christo probationes haberent, & tot testimonia, in illum tamen credere noluerunt, unde Christus Ioan. 15. dicebat *Si opera non fecissem in eis qua nemo alius fecit, peccatû non haberent, nunc autè viderunt & oderunt, & me, & Patrem meû: sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorû scriptus est, quia odio habuerunt me gratis.* Quam sæpe & id evenit, videmus quod contigit in Iudæis! Quid enim videbant in Christo quod amare non debebant? Quanta erat in eo doctrina, quanta morum suavitas, quanta humilitas, quot beneficia in ipsos collata, in ægrorum sanationibus, mortuorum resur-

rectione,

rectione, assiduâ prædicatione, vitæ com-
munitate, & contubernio? Sed quoniam
oderant; idè quidquid faceret, quidquid
doceret, & ageret, convertebant in odii ma-
teriam, atque flammam. Illi hominem bla-
spheum appellarunt, alii Legis infracto-
rem, alii vini potatorem, alii seductorem
plebis, alii inimicum Cæsaris, & Reipublicæ,
alii pacis perturbatorem, alii deceptorem, alii
alii etiam Dæmoneum & Magum: Quòd
*Patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto
magis domesticos ejus?* quorum dicta, atque fa-
cta, ex odio & inimicitis, converterunt in
odii materiam. Ac sicut non sola plebs de-
cepta est, sed etiam majores, & Pharisei, &
Sacerdotes, & Pontifices; ita plerumque fit
ut omnes sese odiò, & invidiâ, & anticipatâ
opinionem excæcari sinant. Cæterum eò utque
plerumque procedit hæc deceptio, ut
licet multa sint nobis admodum per-
spicua, in illis tamen malitia excæciamus: ut
de quibusdam scripsit S. Paulus Rom. 1. *Qui
veritatem Dei in injustitiâ detinent.* Eò enim
tandem pervenitur, ut assuetudine, & con-
trariis judiciis, error nobis persuadeatur tan-
quam veritas, ita ut postea credamus nos ali-
quid innoxie agere, licet rei simus falsitatis:
nam licet nobis persuadeamus hæc ita se ha-
bere, tamen non innoxie hoc ignoramus, sed
cum culpâ, quoniam sic nos excæcavit no-
stra malitia, quæ sponte suscepta est: & hoc
sensu dixit Christus Discipulis suis Ioan. 16.
*Venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur ob-
sequium se præstare Deo. Et hæc facient vobis, quia
non noverunt Patrem, neque me.* Quod est ma-
lorum omnium postremum quòd sese præci-
pitat voluntaria ignorantia: nam tandem de-
generat in errorem, ut tunc putet se rectam
viam insistere, cum aberrat maximè. Ita
multi in homines probos, primum odio fe-
runtur; deinde putant se ratione adigente id

facere, & studio Religionis; unde id putant
esse suum officium.

Vide itaque totius illius excæcationis ordi-
nem, atque processum.

Primo affulget veritas hinc inde micanti-
bus radiis, sed reicitur, & ob passionem ani-
mus ab ea se avertit. Psal. 39. *Noluit intelligere,
ut bene ageret:* hinc odium veritatis.

2. Iubet voluntas intellectui, ut quæ veri-
tati favent non attendat, augeat difficultates
quæ illam impugnant, omnia contraria ferò
expandat, & magnificiat, suspiciones extol-
lat, argumenta levia amplificet, & probabilia
omnia congerat, atque undequaque accer-
sat. Hoc autem imperium aliquando est ex-
pressum, aliquando tacitum, & quasi per
sensum, & sympathiam, quod perinde est,
ad excæcitatem, modò id fiat, quò tenebræ
offundantur.

3. Quia jam est aliqua dubitatio, & prop-
ter offusam caliginem obscuritas, iubet vo-
luntas pro sua potestate intellectui, ut ita sen-
tiant; quia in dubiis, atque obscuris rebus vim
habet adigendi intellectum ad assensum.

4. Assuetudine ita iudicandi, & crebris
actibus, ita rem esse nobis omnino persua-
demus, unde vehementius trahitur voluntas,
& inflammatur, cum se iam iure agere præ-
sumat, sicque vehementius intellectum appli-
cat, qui se se magis ac magis in sua opinione
semper confirmat, & eo modo existit mirum
potentiarum sese adjuvantium ad errorem
deceptio confirmatissima, ut iam assuetudo
& iudicandi, & volendi facilitas, evidentiæ
æquivalear; ex quo gravissimus in errorem
lapsus, & certa deceptio. Exemplum eius re-
nobilissimum habemus in Hæreticis, sed præ-
sertim in Hæresiarchis, & hominibus pernici-
tissimis, & Apostatis, qui errores ita sibi per-
suadent.

frudent, ut postea se vera credere putent; quodque initio cum timore, & metu agerent, id postea cum securitate efficiant. Idem accidit in gravibus odiis, quæ postea specie boni publici, & iustitiæ prætextu nutriuntur. Et ita Peccatores in extremum malorum barathrum descendunt, dum quæ agunt sceleratissimè, se iure agere existimant, & in iis sibi complacent; dumque in mediis tenebris, & in errore versantur, se in luce degere arbitrantur. Rem accipe in exemplo: Sit Rex, aut Princeps, qui impium habeat Consiliarium, alios verò bonos, & probos; si alteri sit offensus, aut si alienæ dominationis potiundæ sit avidus, idque suis consiliariis aperiat, rem tamen aggredi non audeat, nisi rem sibi licere audiat; iam si ille impius Consiliarius, cum videat Regis propensionem, aut ad vindictam, aut ad alterius dominationis invasionem, illius cupiditati servire, ac famulari; protinus varias rationes exquirat quibus ostendat id Regi licere; contrarias autem omnes rationes eò usque elevabit, ac immineat, ut si quis probus contrarium hincere audeat, illi silentium imponatur, tanquam suspecto de prodicione, ac minus erga Regem propenso: atque ita fiet ut Rex in sua cupiditate roboreretur, cum iam non se ferri cupiditate, sed iure, & æquitate existimer. Idem planè in nobis contingit: Vnde graves in vitæ errores, dum nihil ex rationis præcipientis & illuminatæ præscripto, sed ex cupiditate

gerimus, nosque ipsos cæcos efficiamus, & nobis veri æterni modum ac rationem demimus. Itaque in eiusmodi hominibus prius, uti dictum est, sanandus est affectus, iudicium convincendum: Et in universum, valet Christi monitum Ioan. 7. *Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate*: Vera itaque ratio erit favere oppositæ parti adversus cupiditatem nostram, contrà quam potius inclinandum est, resistendo ipsi, ne nos suis blanditiis attrahat. Hoc habuit S. Ludovicus, ut si adversus aliquem haberet litem, faveret semper parti suæ adversæ, veritus ne sui Officiales ipsius juri nimium faverent. Eandem ob causam Deus, licet in iudicio voluerit haberi rationem personæ, Deuteron. 1. *Nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis ut magnum: nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est*: Tamen sæpe in Prophetis admonet ut propendeatur in favorem viduæ & pupilli. Psalmo 81. *iudicate & egeno & pupillo*, &c. quia aliis vulgò favetur. Ita passim veritas captiva est & in vinculis retinetur. Ita plures veritatem Dei in iniustitiæ desinent: propterea illi omnibus modis favendum: ipsa enim veritas postea, ut ait Christus, Ioan. 8. *liberabit vos & ab omni errore abducat*.

DOMINICA PASSIONIS.
CONCIO SECUNDA.

CVR VERITATI RESISTITVR,

Aliæ causæ ex parte hominis; Multiplex malitia
Voluntatis,

*Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis,
quare non creditis mihi? Ioan. 8.*

EX multis rebus quæ me in admirationem rapiunt in variis successibus quos habuit Christus Dominus, hic non est minimus stupor, unde factum sit, ut cum illi nihil defuerit, quo homines converteret, non sapientia non eloquentia, non miracula, tamen tam paucos converterit, secundum illud Ioan. 12. *Cùm autem tanta signa fecisset coràm eis, non credebant in eum, &c.* Hujus rei admirabilitas non oritur, quòd nulla sit ejus rei causa; sed ex rei indignitate non expectata. Quis enim id crederet, quis expectaret? Sed licet id evenerit contra omnium expectationem, ac iudicium, necesse est ut graves omnino causæ extiterint. Plures, ut diximus, Christus Dominus proponit in hodierno Evangelio; quasdam ex parte Creaturæ; unam ex parte Dei. Quæ oritur ex parte Dei, insinuat in illis verbis, *Qui*

ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis, &c. significatur denegatio gratiæ: De hac modò non agimus: Vnam ex parte creaturæ tractavimus; Adalias pergimus, quæ vel ad odium Doctoris, vel ad odium Veritatis, vel ad aliam malam Voluntatis dispositionem reducuntur: De quibus ut loqui possimus nobis est opus gratiæ, quam à Deo Virginem postulamus. **A V S M A R I A.**

ALTERAM igitur causam, ex parte hominis, (de prima enim jam diximus) continent ista verba: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* In quibus illius effectus causa ostenditur, quæ radix fuit, cur Christo Iudæi non crediderunt. Et ea quidem vera & proxima fuit eorumdem in Christum odium, quod

quod habuit pro effectu suo maledictiam, & pro prætextu falsam criminationem prævaricationis in Legem; unde factum est, ut cum proficere deberent ex doctrina Salvatoris, applicuerint se ad reprehendendam ipsius modò personam, modò doctrinam. Sed causa remotior & prima, fuit virtutis odium; quod eadem verba insinuant: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Cùm enim ex odio virtutis, Christum odissent, juxta illud Ioan. 3. Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem; erant enim eorum mala opera; ex odio Christi factum est ut non prodesse eius verba, sed facta tantum viderent & dicta audirent ut carperent, ita variis eum calumniis appeterent, quasi occasionem haberent non credendi, cum tamen nullam haberent nisi odium cuius etiàm nullam habuere, secundum, illud: Quia odio habuerunt me gratis.*

Hic etiam est lapis offensionis multorum Catholicorum, qui cum sint obstinati in vitis ex virtutis odio in bonorum odium protumpunt, & studium suum in reprehensionem convertunt: quod aliqui aperta, alii occulta & aliis & sibi malitia, efficiunt.

Hic etiam lapis offensionis Hæreticorum, qui præoccupati odio, in eos feruntur rabie, atque maledictia, à quibus remedium accipere deberent.

Sed si omnes sponte sua à veritate recesserunt, ac recedunt, quia ut dicitur Sapientia 2. *Excacavit illis malitia eorum; Quoniam odio solum inducti Iudæi atque malitia persuasi à Christo aversi sunt, & illi alii à veritate; & quoniam id multis in omni genere solet accidere: propterea id à nobis disquiritur,*

unde ea res proficiatur. Et quidem cum ex his quæ supra diximus clarum sit, iudicia intellectus præsertim circa conclusiones practicas multum à voluntatis dispositione & ab affectu operantis dependere; ita patet in ejusdem voluntatis malitiam hanc cæcitate ut plurimum esse refundendam. Nam ut diversis causis amor & odium nascuntur, procul neesse est ut qui circa malum obstinati sunt, sicut in vitium amore, ita odio adversus virtutem ferantur: ex odio autem virtutis in bonorum odium veniunt, tum ex vitæ morumque dissimilitudine, quæ odii mater esse solet, uti similitudo, amoris; tum ob persuasionem, & quasi obligationem ad virtutem quam boni suo exemplo inferunt; & demum ex illo bonorum odio fit, ut quæcunque ab eis sana proponuntur, displiceant, & nascatur in iis qui oderunt, studium improbandi aliorum mores, & doctrinam; ut scilicet cum persuaderi nolint, hoc se tandem in tegumentò tæteantur ac defendant, quasi occasionem habuerint non credendi, dum persuaderetur, neque eos qui loquuntur, fide dignos esse propter improbitatem; neque ea quæ dicunt, accipienda, cum reprehensione non careant.

Hinc fit r. ut omnia benè dicta prætereant; hæreant in iis quæ in malum detorqueri possunt, vel ex communi vulgi sententia, vel apud ignaros & sui similes, vel ob verisimilitudinem, vel ob rei difficultatem; unde facilius eiusmodi dicta patiantur calumniam. Ita Iudæi illud Christi Domini dictum, *Solvite templum hoc, & in triduo readificabo illud*, perperam intellexerunt; & illud Evangelii hodierni, *Antequam Abraham fieret, ego sum*; & multa alia similia quæ habent aut difficultatem, aut obscuritatem,

2. Ut nunc ex persona, doctrinæ detra-
hant, nunc ex doctrina personæ, ut non
teneantur credere. Ita Iudæi, *Nonne hic est
faber? Marc. 6. Nonne hic est fabri filius? Mat-
th. 13. Nonne hic homo à Deo qui Sabbathum non
custodit. Ioan. 6. Item, Nonne hic est Iesus Filius
Ioseph, cuius nos novimus Patrem, & Matrem? quo-
modo ergo dicit hic, quia de cælo descendit? Ioan. 6.*
Et post doctrinam altaram de Euchar. Multi
ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: *durus est
hic sermo, & quis potest eum audire &c.* Ex hoc
multi discipulorum eius abierunt retro, & jam non
cum illo ambulabant.

3. Ut quæ odiosissima sunt, obijciant, ad
conciliandam offensionem: *Hic dixit possum
destruere templum Dei, & post tria annos reedifica-
re illud Matth. 26. Et Lucæ 23. Hunc invenimus
subvertentem gemem nostram, & prohibentem
tributa dare Casari, & dicentem se Christum Re-
gem esse. Deinde, Commovet populum docens
per universam Iudæam, &c.*

4. Ut multa insidiosissimè proponant
quorum solutio atque responsio ex tempo-
rum iniquitate, ac malitia, sit maxime ar-
dua, ita ut ne esse sit utrinque capi respon-
dentem: Ita interrogarunt Herodiani
Christum, *Licet censum dare Casari, an non?*
Matth. 22. Idem de muliere adultera, an
lapidanda esset, secundum legem.

5. Ut potentissimos quoque, Princi-
pes, Reges, Magistratus vocent in dam-
num, eosque inducant ad proprii commo-
di respectum, ut divini verbi præcones au-
thoritate sua obruant; prætexendo boni
communis speciem, cui semper favetur. Ita
Iudæi de Christo. *Hunc invenimus &c. pro-
hibentem tributa dare Casari. Si hunc dimittis
non es amicus Casaris, Non habemus alium Regem,
nisi Casarem. Nolumus hunc regnare super
nos.*

6. Ut alios quosdam sanctitate, doc-
trina & opinione conspicuos opponant, ac

præferant: non istorum aut virtutis, aut ve-
ritatis amore, sed tantum priorum odio,
hoc sanè sine & fructu, ut cum istos ad se
attraxerint, alios melius aggrediantur; Ita
Iudæi miserunt ad Ioannem qui dicerent, *si
tu non es Christus: ut enim Christo Domino
hunc honorem exiperent, maluerunt Ioan-
nem præferre, non amore Joannis, uti satis o-
stenderunt, sed odio Christi: Id illis expo-
brat Christus Ioan. 5. Vos misistis ad Ioannem:
& testimonium perhibuit veritati. Ille erat lucerna
ardens, & lucens. Vos aut. involuistis ad horam ex-
ultare in luce eius. Ita Ioan. 9. Nos scimus, quia
Moysi locutus est Deus, hunc autem nescimus unde
sit. Sed Christus rectè repotuit, & crederetur
Moysi, forsitan crederetur & mihi, ipse enim de
me scripsit.*

7. Ut maiorem sanctitatem & religiosi-
observantiam prætendant, non verò illius
desiderio, sed ut boni prætextu noceant, &
iustitiæ zelo ferri videantur. Ita Iudæi &
Pharisæi Christum vocarunt potatorem vi-
ni, amatorem publicanorum, Sabbathi &
Legis transgressorem, traditionum negle-
ctorem, ut ostenderent se occasionem legiti-
mam habere non recipiendi.

Sed omnibus istis fictionibus Christus
personam & larvam admittit, ac rectè osten-
dit, non nisi propria malitia illos esse exca-
ccatos. Ita enim ipsos premittit: *Quis ex vobis
arguet me de peccato? quasi diceret frustra eos
sua incredulitati prætereendere aut vitium in
moribus ac vita Christi; aut errorem in do-
ctrina; cum nihil ipsi tale quidpiam possent
obicere, dixit autem arguere, Græcè λέγειν,
quod significat non accusare criminis, sed
convincere. Nam Iudæi sæpe Christum blas-
phemia, sæpe violati Sabbathi, sæpe alio-
rum criminum accusaverunt, sed nunquam
convincere ullius peccati potuerunt. Hoc est,
quod ait,*

quod ait, *quis ex vobis arguet me de peccato?* Id est: *Ecquis vestrum est qui paratus, qui praeiudicatus sit, qui confidat, posse se de ullo peccato me coargueré? Prodeat, disceptet, vincat: Quod si hoc nemo vestrum potest facere, quare non creditis mihi? Vnusquisque enim dignus est fide, donec aliquod in eo, siue mendacium, siue aliud peccatum deprehendatur, quod fidem eleuet.*

Quod ego adversus plurimos huius saeculi homines sic urgeo: Nihil esse prorsus quod se excuset, dum alios falsis onerant criminibus, atque ut suae improbitati faveant, quorumcunque optimorum vitam atque doctrinam carpunt, ac calumniantur. Aliud est accusare, aliud convincere. Sed nimirum odium virtutis, hominum proborum odium generavit. Ex morum odio vel invidia, nascitur illa maledicendi licentia, & omnia carpenti libido. Atque haec est prima causa cur multi nullum ex verbo Dei fructum colligant; quae ratio eorum est occultior, quo huius odij in viros bonos causae sunt occultiores, ac videntur esse iustiores. Sed hos omnes percellit haec Christi responsio. *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Ceterum quod sit ex odio virtutis potest etiam contingere ex quolibet pravo affectu, & ex qualibet passione: Sicut enim nubes ex quacunque materia sunteductae, Solem eripiunt; ut & visum oculis opaca corpora quae obijciuntur: Ita quaelibet passio rectum iudicium impedit, qualis est invidia, cupiditas lucri, vana gloria, quae fuere vitia Pharisaeorum; ut & ipsis Christus exprobravit Ioan. 5. *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam qua à solo Deo est non queritis; Quia verò amor proprius admodum subtilis est, hinc fit ut aliquando lateat sub alieno praetextu. Ita passim obtenditur, aut iustitia, aut amor Republicae, aut amor Religionis; unde fit, ut ille sensus ju-*

stior putetur, atque inde ille affectus difficilius curetur, quod maxime periculosum est. Nam sub Religionis praetextu, & sub iustitiae velo, quid non admittitur? Ita Iudaei Christum condemnarunt, & ipsi Pharisei & Pontifices, ipsius sanguine se super alios crucentarunt: Ita Christus, ut supra diximus, Discipulos monuit Ioan. 6. *Venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo: Ita quoque durius tractati Christiani, quando zelo falsae religionis puniti sunt.*

Quam rectè igitur monuit Apostolus Rom. 6. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis eius.* Hinc enim origo omnium passionum, & inde omnium actionum in vita, & iudiciorum nostrorum.

Alteram causam ex parte Creaturae cur non proficiat verbum Dei, est odium veritatis. Quid enim apud eos Concionator proficiat, qui nihil peius quam veritatem odere? Itaque Christus eam causam Iudaeis assignat, & veritatem dico vobis quare non creditis mihi? Res planè stupenda: hominibus non insanis nec furiosis sola veritas se persuadet: sed hominibus emotae mentis, atque impudentis, causa non credendi est ipsius veritatis odium.

Exemplum accipe 1. in Balac Rege Moabitaram, qui vocavit Balaam ut malediceret Israëli contra voluntatem Dei? quod sapientius facere conatus est uti dicitur 22. Numer.

2. In Achab Rege Israëli uti refertur 3. Reg. cap. ult. Is profecturus ad bellum contra Syriam audiebat 400. pseudoprophetas Baal, ei adulantes & mentientes, unum Michæam Domini Prophetam qui vera referebat audire noluit: Interrogatus à Rege Iosaphat. quis ille esset, respondit, illum quidem esse Prophetam Domini; verum subdidit, *sed ego odieum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum; o hominis stulti ac furentis responsionem*

Quid enim à Prophetâ exigere debuit nisi verû, quodcumq; tandè illud esset, siue bonû, siue malum, hoc est siue Regiæ voluntati consonum seu dissonum; præsertim eum ipse ita eum esset obtestatus: *iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi, nisi quod verum est in nomine Domini*, quod cum fecisset Prophetâ, Regique prædixisset excidium si prælium committeret, dixit Rex Israël ad Iosaphat Regem Juda, *Nunquid nõ dixi tibi quia non prophetat mihi bonum, sed semper malum*: Et idè illum coniecit in vincula, & ipse alia omnia secutus consilia, interit in prælio.

3. In Judæis apud Ieremiam cap. 42. & 43. Nam cum reliquæ Juda eum orassent, ut à Deo peteret quid ipsi agere deberent, an descendere in Ægyptum, ne Regi Babylonis traderentur an verò in urbe Jerusalem remanere; Prophetâ tempus ad orandum petiit, postque dies decem orationis, retulit ex parte Dei, uti remanerent in urbe: & tunc illi stultè & malitiosè responderunt *Mendacium tu lequeris, Non misit te Dominus Deus noster, dicens, ne ingrediamini Ægyptum, ut habitetis illic*: Itaque descenderunt in Ægyptum, ibique miserimè petierunt.

4. Babylonij in libro Judith cap. 6. Vbi enim Achior Dux Ammonitarum interrogatus ab Holoferne de Judæorum viribus, cum respondisset inexpugnabiles esse, utpote qui à Deo suo protegerentur, & allatis exemplis id planè confirmasset; idcirco vincit in Bethuliam missus est, ut captâ civitate eum Judæis mactaretur: Sed res successit in contrarium, Holoferne enim qui putabat nihil armis suis posse resistere, manu feminæ est decollatus, totusque exercitus, vel trucidatus est, vel fugatus; Achior corpore, & animo incolumis servatus est.

La Christus Ioan. 7. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipitis* Ita quotidie laudantur

ac miris laudibus effervunt, qui vanâ aut falsa annuntiant, aut saltem qui veritatem perimunt: Qui secus faciunt, seditiosi audiunt, imprudentes, perturbatores, &c. Hoc prædixerat Apostolus 2. ad Tim. 4. *Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non susceperunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientibus auribus.* (in nominandi casu) & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur: ubi rectè Chrysost: *Nihil dici significantius potuit: quippe dum ait coacervabunt, indiderant, confusamque doctorum significavit multitudinem.* Etenim multos epulmodi invenies, paucos verò qui veritatem non adulteratam loquantur: Ita apud Italicum capite. 30. *Qui dicunt videntibus: Nolite videre, & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea quæ recte sunt: Loquimini nobis placentia, videte nobis errores.* Vnde autem id proveniat; adhuc amplius inquiramus.

Præcipua itaque causa mihi esse videtur, pessima audientium dispositio: Vti enim dixi de virtute Seneca, quod omnia in suum colorem vertit, ita prava animi dispositio, omnia convertit ad se. Augustinus Epist. 98. quod volumus sanctum est. Et Clem. Alexand. 5. *Stromatum* hoc, quod amant, volunt esse veritatem. Et Valentinianus Imperator, quod libuerit, legitimum putamus. Igitur quemadmodum agrotis, cibus salutaris, amarus & ingratus videtur; ita malè affectis animis ingrata occurrit veritas. Quod & Sartyrius Persius agnovit cum diceret se. *Auriculas teneras mordaci radere vero.* Illis scilicet, verum mordax, & austerum videtur, qui teneras, hoc est malè affectas habent. Ita vinum, in bonum & sanum stomachum, vel in manum bene sanam, infusum delectat, ac verò in vulnus infusum, mordet ac dolore infert. Ex eadem naturæ corruptione fit, ut quæcumque alius pro pravus & vitiosis nostris affectibus, dicit, aut facit,

dit, libenter & cum voluptate audiamus, & recipiamus. Quisquis nos laudat, & extollit, is blandus nobis & suavis videtur, nimis natura gloriæ cupidus. Blanda vox fuit serpentis primis parentibus, nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii scientes bonum & malum: Qui morbus sic in omnes homines transit, ut nemo sit qui blanditijs & laudibus vinci, & molli non speretur. Eadem de causa principibus vitis quæ vera sunt subtrahuntur ne offendantur: unde Imperator Gordianus; Mifer imperator apud quem vera reticentur. Itaque sic passim adimus potentes à quibus aliquid speramus. Et inde fit ut assentationes & blanditiæ, quæ ad fallendum ordinantur omnibus gratæ sint, cum tamen nemo falli, atque decipi velit; veritas autem quæ fallacias omnes detegit, ob id solum quod morbidis animi nostri affectibus non respondet, austera, & molesta iudicatur. proptereaque repellitur; tanta est naturæ nostræ corruptio. Sanè recta ratio ac rerum natura habet, ut ideo alicui sermone assentiamur, quia verus est, ideoque propositio aliqua fidem mereatur, quia vera est; & contra ut ideo aliquid non credamus, quia falsum est & veritati contrarium: Sed homines mali atque perversi, omnem rationis, rerumque ordinem invertentes, propterea veritatem oderunt, & persequuntur, quia veritas, ideoque falsitatem amplectuntur, quia falsitas est. Ipsa est Christi sententia Ioan. 8. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi: Non dicit, quamvis veritatem dicam vobis, non creditis vel mihi veritatem dicenti non creditis, sed dicendo si veritatem dico, vult dicere, ideo non creditis mihi, quia veritatem dico. Quid absurdius, quid magis à ratione alienum, quam idcirco alicui non credere, quia verum dicat? ideo credere quia mentiar? sic tamen cum Christo adsum est: Si veritatem dico, non creditis mihi. Contra vero Satanæ credebant, quia men-

dax est. Significat ergo Dominus veritatem, reprobis hominibus causam esse, non solum damnationis, sed etiam incredulitatis. Sic enim accidit inter mortales, & ut res falsissima & metæ nugæ, facillimè credantur; aut ubi credendum est veritati, ibi maxima hominum multitudo credere recuset, quia veritas proponitur. Sic Achab non credebat Michææ, ut diximus quia vera dicebat; & audiebat pseudopphetas, quia mendacia effuriebant. Sic Balac irascebatur Balaam vera dicenti de populo Israël; cum laturus enim magnis honoribus, si contraria dicere voluisset.

Ratio est. Quia veritatem sibi contrariam mali sentiunt, itaque ipsam oderunt; atque hoc præcipuo indicio, deprehenditur malitia ingenij humani, quod bonum ideo nolit, quia bonum est, verum respuat, quia verum est. Et quemadmodum qui natura sunt turbidi, & ad rixas, & contentiones, & ad bella proclives; ideo pacis consilia non probant, quia pacis consilia sunt; qui procaces sunt lascivi, & obsceni, doctrinam castitatis non ob aliud aspernantur, quam quia castitatem suadet, & commendat, quam non amant; qui ebrietati sunt addicti, sobrietatem, ut talem, seu quia sobrietas est, oderunt, ut suæ inclinationi & cupiditati contrariam; ita qui mendacijs delectantur, veritatem, ut veritatem, respuunt; ideoque non credunt, sed omnino contradicunt. Si veritatem dico non creditis mihi.

Nec putes, id esse incredibile, eo quod; uti voluntas non nisi bonum amat, ita intellectus non nisi vero assentiat: Etenim id provenit ex occulta quâdam reprobæ mentis alienatione à veritate, & quadam ad falsitatem inclinatione, qua mens impiorum excæcata, arcana quodam motu & Satanæ instinctu, à veritate abhorret, & propendet ad mendacium averfari, & veritatem sectari.

Est enim omnino, ut in bonis, ad veritatem; sic in improbis, ad mendacium falsitatem arcana quædam propensio. Est in mendacio qualitas quædam, quæ malis & mendacibus ex natura arridet, licet mendacium, ut tale, illis non placeat. Contra vero in sermone, ac doctrina veritatis, qualitas quædam est ijs maxime displicens, illa nimirum ipsa, quæ naturæ veritatis est propria, etiam si veritatem, ut talem non aspernentur; uti contentiosi pacem, ut pacem, non adversantur; sed veram tamen pacis conditionem & naturam, ut suis affectibus contrariam, oderunt, ideoque non veram pacem, sed per rixas & jurgia pacem quærunt sibi congruam. Nam & Christus sic utramque separat: *Pacem meam do vobis; non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Ioan. 14. Sic August. lib. 10. Conf. cap. 23. Cur (inquit) veritas parit odium, & inimicus eis factus est homo tuus verum prædicans, cum ametur beata vita, quæ non est nisi gaudium de veritate: nisi quia sic amatur veritas, ut quicunque aliud amant, hoc quod amant, velint esse veritatem, & quia falli nolunt, nolunt conuinci quod falsi sunt? Itaque propter eam rem, oderunt veritatem, quam pro veritate amant. Amant eam lucentem, oderunt eam redarguentem. Quia enim falli nolunt, & fallere volunt; amant eam, cum se ipsam indicat, & oderunt eam, cum eos ipsos iudicat. Inde retribuet eis, ut qui se ab ea manifestari nolunt, & eos nolentes manifestet, & eis ipsa non sit manifesta: Sic sic etiam, sic animus humanus, etiam sic cæcus & languidus, turpis atque indecens latere vult: se autem ut lateat aliquid, non vult. Contra illi reddetur, ut ipse non lateat veritatem, ipsum autem veritas lateat. Hæc ille, & alia in eâ rem.

Hinc itaque causam agnoscimus, in primis cur tam exiguus referatur ex Concionibus fructus: Quia scilicet passim homines veritatem aversantur, itaque dum loquimur,

animo contradicunt. Sic nobis sæpe curri Christi conqueri licet, *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Porro illud, *veritatem dico*, non solum significat simplicem veritatis enuntiationem; neque enim omne verum ita semper proponitur, ut probabile fiat, & credibile: sed significat talem veritatis enuntiationem, ut cum eiusdem demonstratione, conjuncta sit, quasi diceret: Si veritatem vobis propono, multis signis & efficacissimis argumentis demonstratam, adeo ut quilibet possit eam agnoscere ut veritatem Dei, *quare non creditis mihi?* Ita quod multos reddit inexcusabiles, illud est, quod veritates etiam manifeste probatas, rejiciant, immo eo amplius rejiciant, quo sunt manifestius probata. Quid enim ego vobis propono nisi Scripturas sacras, & verbum Dei, nisi doctrinam tot sæculis confirmatam, tot miraculis, tot probationibus, tot testimoniis, à tam præclaris ingeniis receptam, tot Martyrum sanguine, contestatam? Sane vestram duritiam non mirarer; si de certis quibusdam veritatibus ageretur. Et enim sunt nonnullæ veritates à nobis alienæ, seu quæ ad nos nihil pertinent, aut si aliqua ratione pertinent, quæ nihil magni continent, nec admodum nostra interest scire: ac de ejusmodi nihil adeo mirum, si negligantur. Sed quæ vobis prædicamus summa sunt, maximi momenti, & quæ spectant salutem, & æternitatem vel miseram vel beatam: Et cum ea proponamus & ea quidem quæ tam multos homines converterunt, barbaros, agrestes, sapientes, omnis generis & indolis; cur vos Christianos, in ijs entritos, & educatos non commovent, nec magis afficiunt quam fabulæ? Equidè fides nostra exigit, ut ijs quæ nobis proponuntur, tam firmiter hæreamus, ut pro earum veritate non dubitemus vitam, & sanguinem profunderet. Sed quia in has angustias redacti non sumus, hoc saltem liceat à te petere, mi Auditor,

et vitam emendes; mores corrigas; ab illicitis, & noxijs, abstineas; & virtutem sequaris, &c.

Deinde causam agnoscimus, unde fiat ut nullo negotio errores, & opiniones falsæ diffeminentur, veritates autem tam ægrè persuadeantur. Id Christus exprobravit Judæis, ut diximus Ioan. 5. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me, si alius venerit in nomine suo, illum accipietis* Nonne illud mirum quod Christus tot allatis probationibus, per miracula, per Prophetias, per Scripturas, non potuerit credi nisi à paucis: multi autem impostores, nullis factis miraculis, nullo testimonio adhibito, persuaserunt se esse Messias? Refert Ioseph. lib. 2. de bello Iudaico cap. 12. quendam hominem Ægyptium, triginta Iudæorum millia decepsisse: Quot decepit Simon Magus, Actor. 8. cum se magnam Dei virtutem esse dixit? Quot homines decipiet Antichristus, in fine mundi, suis præstigijs? Cum hæreses nascuntur, quàm facilè serpit virus, quàm facilè homines decipiuntur. Et quotidie id ipsâ experienciâ comprobamus, si nova sese offerant dogmata, sive illud accidat. 1. quia cum homines sint superbi natura, simplicia omnia, & modesta despiciunt: qualis est veritas. Nam ut ait. Iob. cap. 22. *Deridetur iusti simplicitas*: simplex autem est veritatis oratio, ait Euripides, nec variarum opus habet interpretationum, unde vulgò qui præclara sibi esse ingenia putant, eò vergunt: Quid quod admirationem quærunt, ex novitate: nam quod nemo facit omnes mirantur; & ita quod nemo dicit, omnes stupent. Sive accidat, quia error contentiosus est, veritas

autem pacifica: hinc disputationes, libri, congressiones, sectæ, societates, maledicentiæ, detractiones, &c. Sive, quia cum veritas nuda sit, errori autem quærantur undique ornamenta, illa despicitur, ista verò sunt in pretio: unde tam diferti libelli; unde eloquentia affectata. Certè bona causa in promptu est, & breves habet rationes; Iniqua longis ambagibus se defendit. Mulier formosa & casta, ornatum non quærunt meretricium; foeda & turpis, lenocinia formæ quærunt: Sic Apelles discipulum reprehendit, qui Helenam, auro ornat: Quia, inquit, non potuisti formosam pingere, fecisti divitem. Idem contingit in veritate, quæ ornamentis, & fucis non indiget. Lact. lib. 3. cap. 1. voluit Deus hanc esse rei naturam, ut simplex, & nuda veritas esset luculentior, quia satis ornata per se est, idèque ornamentis extrinsecus additis, fucata corrumpitur. Mendacium verò, specie valet aliena, quia per se, corruptum vanescit ac diffluit, nisi aliunde ornetur.

His eruditi hæreamus in veritate, fugiamus novitates, suspectos habeamus qui aliter docent, quàm communiter in Ecclesiâ doceatur. Cogitemus potius quam benè vivamus, quo modò æternitatem & gloriam cælestem consequamur; ad quam nos perducatur Iesus-Christus.

Amen.

* * *

DOMINICA PASSIONIS

CONCIO TERTIA.

Cur è verbo Dei tam exiguus fructus,

Causæ tum ex auditoribus tum ex Deo petita.

Qui ex Deo est, Verba Dei audit, Ioan. 8.

DVO plane omnibus sunt comper-
ta, nec à quoquam meo iudicio,
possunt impugnari; ex quibus ta-
men exurgit tertium, quod mag-
nam mihi movet admirationem. Primum,
quod nihil habet dubitationis, immo est tes-
tatissimum, sanctissimi verbi Dei admirabi-
lis efficacia, verbi inquam, quod appellare
possumus omnipotens, quando quidem ipsi
nihil est impossibile. Audite quomodo de se
ipsum loquatur. O quam honorabile testi-
monium sibi præstat apud Prophetam 'Psal.
28. *Vox Domini super aquas, Deus maiestatis in-
tonuit: Dominus super aquas multas. Vox Domi-
ni in virtute; Vox Domini in magnificentia.* Si-
cut nihil est in natura, quod melius demon-
stret maiestatem Dei, quam inimitabilis vox
ipsius tonitruum, quod itato brachio intorquet
supra intumescentes fluctus Oceani vehe-
menter commoti; Ita quod voluit audiri re-
sonantem Euangelij sui vocem populis quasi
inundantibus fide, ea res nobis patefecit ip-
sius magnitudinem & maiestatem, Quod
enim verbi illius admirabilitatem ostendit,

est, 1. quod aggreditur integros, nationesque
universas convertit, *vox Domini super aquas.* 2.
Quod ad omnium quæ sibi proponit ac sta-
tuit, efficientiam, & exitum attingit, *vox Do-
mini in virtute*, hæc enim vox nõ est similis ho-
minum verbo, quod nihil potest nisi induce-
re, ac persuadere; sed ea, omnino plena est
virtutis atque potestatis; operatur enim quic-
quid vult, tanta est ejus in omnia authori-
tas & maiestas. 3. Mirabilis est in modo: *Vox
Domini in magnificentia*: quoniam ita resonans
est, ut formidabilior sit tonitruo quod mor-
tales terrore percellit: *Deus maiestatis in tonitruo.*
Verum eius audite effectus: *Vox Domini con-
fringentis Cedros, & confringet Dominus Cedros
Libani*: Omnes mundi magnitudines ab ea
eversa ac prostrata fuerunt, quia & præstan-
tissima ingenia, quæ efferebant se altius *Ce-
dris Libani*, depressa sunt, seque subiecerunt
humilitati Evangelij. *Et comminuet eas tanquam
vitulum Libani*. Non multum ei fuit operæ co-
natusque ponendum, in confringendis pro-
ceris arboribus illis, Libani Cedris: quæ tam
alte eminebant, ut aspectum fugerent: eas
enim

enim loco sub movit tam facile, quam minimum quemque vitulum, qui pascitur in monte, & præ metu ac terrore saltitat. *Et dilectus quemadmodum filius unicornium*; Charissimus tamen Patri unicusque Filius, videtur extitit sicut, unicornis pullus, maximos quosque tam facile subvertens, quam juvene adhuc illud animal infringit sternitque cornu frutices sarculosque arborum; *Vox Domini int. rudentis flammam ignis*; vox ea est Domini Dei nostri quæ dis. indit eonitru in flammis ignis sejunctas, vique nulla inhibetur. *Vox Domini concutientis desertum*; & commovebit Dominus desertum *Cades*: Ea vox est, quæ commovet labefactatque regiones integras, deserta quæque remonitissimaque loca, & horridam *Cades* solitudinem subruit. Vox est quæ ferocissimos, in vasta infidelitatis arenique solitudine viventes ferarum more commovet; illi enim tremuerunt formidine ad ipsius verbi sonum, fulgetris, ignibus, gratiæ donis, miraculisque affluentis, & ad frugem conversi sunt. *Vox Domini preparantis cervos*: Summi illius Monarchæ vox, fragore suo animantes instat cervæ timidæ ita perterret ut facilem reddat maturerque ipsis partum ex formidine; illa quippe animi vim roburque mericulisque plerisque impertijt, ad generosas actiones quamplurimas edendas vim ipsi contulit, ut facultatem effugiendi sæculi, revertendi ad cælum, insignia pleraque facinora pattandi. *Et revelabit condensa*: Collustrans sylvas, & arbores amputans, in apertam protulit quicquid additissimum erat. *Et in templo ejus omnes ducunt gloriam*, unde fit, ut nationes universæ conveniant in Ecclesiam, ad deferendam ipsi gloriam ac laudem, ejus potentiam & beneficentiam, celebrando.

Ut verbo dicam, verbum Dei est, cui debemus mundi conversionem, mutationesque ita stupendas, quas vidimus vi Evangelij editas; eam illud verbum in Apostolorum & Concionatorum ore, sit emanatio partici-

patioque increati Verbi, per quod omnia facta sunt. Vti igitur Verbum increatum est causa principalis rerum omnium quæ factæ sunt, ita verbum prædicationis causa est instrumentalis earum rerum quæ in animis passim geruntur; aded ut illi nihil videatur impossibile, immò nec difficile? Quam enim admirandæ mutationes effectæ? Sapientes in pueros conversi sunt; ignari in Magistros. Quam multæ abrogatæ consuetudines? Quæ vitia non abolita? Quid hominibus non persuasum, tum ut crederent, tum ut sperarent, tum ut facerent, tum ut negligerent ac relinquerent, tum denique ut contenerent aut magnificerent, idque omnibus sæculis, apud omnes nationes & gentes in omnibus locis & regionibus? Ex quibus patet quod dixi, indubitatum mihi plane esse, miram esse verbi divini potentiam atque virtutem. Pari modo

Certum est mihi quod est aliterum; Nullo alio unquam tempore majorem divini verbi copiam fuisse, quam nostro, sive Conciones spectes, seu libros scriptos; Et Conciones quidem factas sine fæco, & satis magnâ diligentia, ac de rebus utilissimis, maximèque facientibus ad profectum. Quid enim aliud resonant pulpita quam documenta, quibus erudiuntur omnis generis homines? Quodque aliàs vix in usu erat, non cessat ea doctrina proponi ubivis toto ferè anno, seu in publicis exhortationibus, seu in colloquijs privatis: ita ut nemo dubitare possit, non aliàs majorem fuisse divini verbi copiam, & quasi profusionem.

Ex his duobus quæ mihi certissima sunt atque indubitata, Tertium est, quod me attonitum tenet, unde fiat; ut tam exiguus sit hujus laboris fructus, hoc est ut tã pauci sint qui Concionatorum voce permoti pristinos mores corrigat, & peccati jugum à se depellant uti experientia ipsa testatur. Quid enim hac-

tenus non diximus? quæ divini verbi fulmina non torsumus? quas flammæ non ejaculati sumus? quis tamen melior effectus est? quis mores mutavit, & vitam? quis rapta restituit? quis hostibus reconciliatus? quis modestior? quis castior? quis temperantior? quis moderatior? Et favet ipsum Isaiæ vaticinium cap. 53. *Domine, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui revelatum est? quod ipsi Apostoli Ioannes & Paulus usurparunt postea, cum tam paucos converti viderent, & quod multo magis mirari debeo quam Isaias & Apostoli mirarentur. Nam quod istorum prædicatio initio rejecta fuerint, non ita mirum videri debet ob Christi abjectionem, quem prædicabant Deum, cum faterentur in patibulo mortuum. Hanc enim causam subdit Isaias in verbis sequentibus: Et ascendet sicut virgultum coram eo; id est, quia inter homines fuit, atque quoad speciem, sicut myrica inter arbores, & sicut radix de terra sitienti: non est species ei, neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum: despectum & novissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem: & quasi absconditus vultus ejus, & despectus, unde nec reputavimus eum: Sed quod apud Christianos jam nullam habeat vim Evangelica prædicatio; quod qui credunt futura, & expectant iudicium, qui testimoniis Evangelicis credunt, illis tamen non moveantur; hæc vero mihi maximam commovent admirationem. Et huius quidem eventus, causas dum quæro, quasdam ego apparentes, atque omnibus obvias reperio: Sed unam continet hodiernum Evangelium & occultissimam, & manifeste formidabilem, verbis illis comprehensam, *Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis quia ex Deo non estis.**

Incipiamus à causis maxime apertis vulgoque cognitis.

I. Esse potest quod quidam ira suat ad-

dicti vitiis, & quasi victi cupiditatibus, ut nulla oratione dimoveri possint. Sic quosdã videas qui aliena detinent; alios qui vindictam de inimicis experunt; alios vero qui femineo amore distinentur; quibus si status vel periculum proponas, si terrores & supplicia illis constituta mineris; anguntur, terrentur, pallent, & in lacrymas sæpe eunt, ac compunguntur; cupiditatis tamen immanitate victi, atque alligati, nullo modo sese expedire ab hac servitute volunt. quia licet hinc vis timoris Dei eos impellat, inde tamen violentior cupiditatis & impuri amoris æstus eisdem abripit, & in contrarium deducit.

II. Causa est, quod plurimi debita intentione non accedant, unde id fere tantum auferunt, atque reportant quod quæsierunt, cum ad Conciones audiendas accedunt.

1. Enim aliqui accedunt ducti consuetudine, atque sic affecti parum proficiunt: Cum enim nullum habeant sibi propositum finem id tantum colligunt fructus, quod audierint; nulla in te autem immutati exeunt, idque duntaxat lucrati sunt, quod in actione in utili fuerint occupati.

2. Nonnulli accedunt temporis traducendi causa, levandique fastidii; qui quidem se periculo committunt tantumdem damni quam lucri secum auferendi; se ipsos enim vero aut prosperæ aut adersæ fortunæ exponunt.

3. Alii ob curiositatem; unde inanes redeunt. Hinc studium eligendi Concionatores, qui curiosa dicant; & eiusmodi homines facile judicant, contemnunt & irrident.

4. Ob delectationem, atque eiusmodi homines adulteri sunt verbi Dei; itaque non lunt medicamenta, sed delicias, nec quærunt quam utiliter, sed quam eleganter, non quam vere, sed quam apte dicatur, quorum desiderio nemo sanus Concinator obsequi debet. Recte dixit Plutarchus eos qui tantum verba quærunt, illis esse similes, qui cum ven-

penum ebibissent, nollent sumere pharma- cum nisi in poculo fictili ex quadam Atticâ regione vel qui asperâ hyeme mallent algete, quàm vestem induere, nisi quæ confecta esset ex lana ovium Atticarum: Ita qui delectati- onem quærent, in quibusdam ridiculis hæret; quod cum in aliis congressibus, & concio- nibus verissimum sit, multò magis in Conci- onibus sacris, quæ non fiunt ad voluptatem, ut scenici apparatus sed ad pfectum, Ver- tum uti dixit apostolus, *Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed ad sua desideria co- arcyabunt sibi magistros, prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auercent, ad fabulas autem convertentur.* Quinetiam cum minas à Deo intentantur, atque actius vitia reprehe- nduntur, ea omnia coevertuntur in delecta- tionem & voluptatem: uti quondam Iu- dai cum audirent Ezechielem prophetan- tem onera Regum, & regnorum, omnia co- avertabant in oblectamentum, quasi non minas à Deo, sed canticum nuptiale, aut mi- micas cantilenas, aut carmina amatoria audi- rent; qua de re ipsum admonet Deus in cap. 33. prophetiæ ipsius: *Et tu fili hominis; filij populi tui qui loquuntur de te iuxta muros, & in ostiis domorum, & dicunt, unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, & audiamus quis sit sermo egrediens à Domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediarur populus (scilicet ad spectacu- lum, aut ad theatrum) & sedent coram te, popu- lus meus, & audiunt sermones tuos, & non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, & ava- ritiam suam sequitur cor eorum: Et es eis quasi carmen musicum quod suavi, dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea. Et cum venerit, quod predictum est, (ecce enim venit) tunc scient quod Propheta fuerit inter eos.* Hactenus Deus ad Prophetam.

5. Ut reprehendant vel propter odium, vel propter superbiam, ut hinc eruditorum opinionem & famam colligant; quo homi-

Tom. III.

num genere nihil ineptius fingi potest. Itaq; cum nihil aliud quærant nisi ut carperent; si zelo feratur qui loquitur, aunt repugnent esse, si molliter agar, adulari asserunt: in ves- bis hærent, in gestibus, in voce, &c. Homi- nes planè similes Pharisæis & leguleiis qui Christi Conciones audiebant ut carperent & morderent; quos ita hodie Christus percel- lit. *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

6. Denique alij ut discant; quod faciunt duobus modis; vel videndo quod imitentur, vel fugiendo quod displicet: Nam ut ait Pla- to, uti nos in alterius pupillâ contuemur, ita etiam nos in aliorum moribus, & gesti- bus inuerti possumus. Atque ejusmodi homi- nes à Concionibus instructiores, sed non meliores evadunt: quibus ego id consilij da- rem, ut apes imitentur, quæ primò floribus pascuntur, deinde in alvearia partem defe- runt: vel ex Plutarcho, eos imitentur, qui ad sitim extinguendam bibunt, quibus ubi eam sedaverint, licet postea aureum poculum, calaturam ejus & figuras aspicere. Quid igitur miru, cum pauci debitâ cum intentione ad audiendum accedant, si tam exiguus ab iis fructus colligatur?

III. Causa est, indispositio eorum qui audiunt, quæ quidem duplex est: 1. est ge- neralis invitâ, de quâ Christus sub imagine terrarum quæ accipiunt sementem: nam cum verbum Dei sit semen, uti dicitur Lucæ 8. *Aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud; Et aliud cecidit super petram, & natum aruit, quia non habeat humorem & aliud cecidit super spinas, & simul exorta spina suffocaverunt illud:* quæ omnia ex sensu Christi accipienda sunt. 2. indispositio pecculiaris est spectansq; actionem audiendi verbum Dei. Sicut enim advertit Plutarchus loquens gene- ratim de modo quo audire oporteat, Sunt qui autumant negotiû omne verti in eo qui dicit, non autem in eo qui audit, voluntque ut qui

N

veniat.

veniat orationē habiturus est, benè præparatus seduloq; præmeditatus quæ dicenda sunt, ipsi verò nulla re secū prius cogitata, neglectoque officio, illic confident, perinde ac si venissent tantummodo commode cœnatū, interea dum alij laborent: quanquā is qui advenit cœnaturus cum alio, habet aliquid quod agat, observetque, si honeste sese gerere velit: multo igitur plus præstandum habet auditor, verbi enim est particeps ex dimidio cum eo qui loquitur, ac eum adiuvere debet; idque ut minimum faciendum est expectando illum qui locuturus est. Eam ob causam sit precario: interest enim animum suum disporre, sedare affectus suos, facultates animæ colligere, suamque mentem quasi trutina suspensam tenere cum proposito obediendi verbo Dei, sequendique consilium quod ille nobis dederit, eius voce qui ab ipso nobis loquitur.

IV. Causa est; Quia passim nescimus artem audiendi, ullo modo: Licet enim inter homines discatur ratio bene dicēdi nihil tamen curatur ea quæ docet modum audiendi, tamen si una tantum est; immo hæc, si duplex est, pluris etiam interest quam altera: nam, ut ait Theophrastus, ex quinque nostris naturæ sensibus, nullus est qui plures vehementioresque in anima concitet affectus quam auditus: At si quid est scientiæ in audiendo quolibet sermonum genere, longe plus inest in verbo Dei recte audiendo Si vellem numeranda exponere quæ in eo peccantur, sermonem hunc totum oporteret in sumi. Quare quidquid dici potest, ad tria tempora reduco, satis habens res præcipuas notare, scilicet ad illud quod antecedit concionem; ad id quod in ea ponitur, & ad eius digressum.

Quod præcedit, mentem postulat liberam vacuumque ab omni alia cogitatione importuna, vel in moderato affectu, ac nominatim ab omni sermone qui adversetur verbo Dei; nam quemadmodum in vas infundi li-

quor ullus non potest, si aliquo alio plenum est ita si animus quibusdam aliis ineptis sermonibus ante occupatus est, divinos non potest recipere. Si Plutarchus exigit ut adolescentes qui dant operam audiendæ philosophiæ, intepras purasque ad eam aures afferant, non mollitas imbutasque vulgari aliquo sermone, unde laudat Xenocratis consilium, volentis dari adolescentibus auriculas ferreas potius quam pugilibus, ut parvis sermonibus non læderentur; multo magis observandum illud est ad verbum Dei.

Tempore ipso concionis, præstandum est quod idem docuit ad audiendum uti oportet quodlibet genus sermonis in congesta honesto; ut scilicet afferatur composito corporis & animi, quæ necloquentem nec audientes nobiscum offendat modesta sessione in loco, sine fastidij specie, recto personæ habitu neutram in partem inclinato, defixo inloquentem oculo, gestu hominis qui attente auscultet, nitidia & pura conformatione vultus, sine ulla significatione contemptus, aut morositatis, immo & cuiusvis aut alterius curæ aut cogitationis, Nam in re omni pulchritudo & decore conflat ex consona & conveniente mensura concomitantium complurium, quæ simul eodem tempore concurrant; deformitas autem producitur è minimo illorum quod deest, aut redundat, adeestque supra quam oporteat, non apposite: Sicut nominatim in illo audiendi opere, non solum contractatio uua supercilij, vultus triste aliquid præferens, aspectus torvitas, corporis intorsio, cruris unius in alterum deflatio indecora; sed & unicus oculi coniectus, nutusve corporis, insusurratio in aurem alterius, risus, oscitatio quasi proclivis ad dormiscendum, aliaque eiusmodi, culpanda sunt ac reprehendenda, debentq; sollicitè caveri.

2. Audiendum est verbum Dei cum metu, reverentia & tremore; *Jsa. 6. Audite verbum Domini*

Domini qui tremis ad verbum ejus: Ratio est, Quia ut ait Chrysoſtomus, ſi litteræ Regis audiuntur ac leguntur cum terrore & reverentiâ; quando magis verba Dei? Nam, ut ait Sanctus Ioannes, Vmgenitus qui eſt in ſinu Patris ipſe enarravit. Ita Iofias 4. Reg. 12. cum auდიſſet verba Legis, ſcudit veſtimenta ſua, quod ita placuit Deo, ut poſt eius mortem diſtulerit quæ minatus fuerat: Pro eo quod auდიſti verba voluminis, & perterritum eſt cor tuum, & humiliatus es coram Domino auditis ſermonibus contra locum iſtum, & habitatores ejus. quod videlicet fierent in ſtuporem, & in male dictum, & ſudiſti veſtimenta tua, & ſteviſti coram me, & ego auდიvi, ait Dominus. idcirco colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad ſepulturam tuam in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus ſum ſuper locum iſtum. Sed nunc quotuſque eſt qui cum audiat judica Dei ingemiſcat, & ad Deum converſatur?

3. Reflecti animum oportet in ſingulariſque noſtram diſpoſitionem & ſtatum, ne que aſtandum eſt Concioni, ut ſi ſpectaretur Principis introitus, aut exercitus luſtratio, aut publice ſupplicationis inceſſus, ſine attentione mentis: minime quidem exigitur ut quicquid concionando dicitur, tecum auferas; at ut te adhibeas inſtar hominis invitati ad convivium, qui non advocatus eſt ut quicquid appoſitum commedat, ſed ut delectum faciat eorum quæ ſtomacho ſuo & appetentiæ congruant.

Deniq; eorum quæ in ea re peccantur graviſſimum, accidit peracta Concione: cum enim deſinitur audire, recogitare ceſſatur, perinde ac ij qui audito egregiæ muſicæ concentu, nihil præter delectamentum exportant. Sanctus Chryſoſtomus conqueritur de quibuſdam temporis ſui, qui poſt Concionem fugiebant (inquit) è templo, ut ſi eos perſequerentur hoſtes ſui, ac familiari comparatione oſtendit exiguitatem fructus quem

ex concione referunt, dicendo eos agere ſicut gallina, quæ cum ova ſoverit, ea ſtatim deſerit, & longior è ipſorum incubationem ferre non poteſt: minime enim ſperandum eſt illa unquam excluſum iri, quandoquidem ea ſinit refrigeſcere. Recogitandum igitur eſt quod dictum eſt, quid magis nos commoverit, quid nobis magis neceſſarium ſit, quid inde pro fe ctus factum fuerit. Neque enim æquum eſt (inquit Plurarchus) cum ſurgitur ex cathedra tonſoris, exhibere ſe ſpeculo, per tentare caput ad explorandum an recte capillos ille exſecuerit, barbamque apte concinnaverit; è digreſſu autem prælectionis, ſcholæque virtutis, non illico ſeorſum ſe recipere ad conſiderandum animum, an depoſito rei alicuius aggravantis, nimioque plus aſſuentis onere, allevata & facilior ſuavioꝛque evaſerit. Nam ut ait ariſtoteles, nihil prodeſt labneum nec Concio, niſi ſordes abſtergat.

Haecenus de cauſis magis communibus, & vulgò cognitis, quæ ſermè in aliis diſcurſibus etiam moralibus locum habere poſſunt. Sed ut noſtra proprius attingamus;

Vnicam cauſam rei de qua agimus aſſert Chriſtus Dominus in hodierno Evangelio, omnium maxime formidabilem, his verbis comprehenſam, *Qui ex Deo eſt verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis: Vbi aſſignatur notiſſima ratio, omniumque veriſſima incredulitatis Iudæorum, nempe defectus gratiæ, ſeu motionis internæ: Quia nempe ex Deo non ſunt, etenim qui ex Deo eſt, verba Dei audit. In quorum verborum explanationem.*

Advette 1. eſſe ex Deo, vel audire verba Dei, non eſt eſſe à bono principio, & ortum duxiſſe contrarium ei unde improbi procedunt: pridem enim repulit Heracleonem Origines, & Manichæos Auguſtinus. Nam ut ait Leontius, diſcrimen non eſt ſecun-

dum naturam, sed secundum electionem.

Non 2. hæc verba pertinent ad prædestinationem, uti sentire visus est Sanctus Augustinus, & Gregorius, qui ferè hic à Doctoribus deferuntur? muli enim prædestinati aliquando in peccato sunt, & audire detrectant, qui postea audiunt.

Illos igitur ex Deo esse dicit qui Spiritu Dei aguntur, & ipsius voluntatem facere student, juxta illud Rom. 8. *Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*, quod ipse Ioannes explicuit 1. Epist. cap. 3. *Qui ex Deo natus est, non peccat, quia semen Dei manet in illo. Et iterum, Qui peccat, ex diabolo est*, id est, diabolus imitatur, ejus instinctu & exemplo movetur, & ducitur. Itaque esse ex Deo, est afflari impellique à Deo, ejus gratia frui, cujus opera verbum Dei auditur, non aure quidem exteriori, sed interiori animæ per fidei confesum, & executioni mandatur per obedientiam præcepto adhibitam, quod significatur hoc vocabulo (*audit*) Causa igitur ob quam non crediderunt Iudæi, fuit eorum cæcitas & obstinatio, profecta ex subtractione gratiæ justè ipsis denegatæ, utpote qui Deum non habuerunt pro Patre, sed filij facti sunt diaboli cuius spiritum secuti, more sive imitati fuere. Quoniam proinde gratia subtrahitur justo Dei judicio, atque in pœnam, propterea rei fuerunt suæ incredulitatis. sublata est autem non gratia qua possent credere, sed qua crederent, quia tamen illa gratia privati sunt, idè de facto non crediderunt, nec potuerunt consequenter.

Adverte 2. In his verbis Christi duo includi: 1. eum qui ex Deo est: audire; 2. non audire qui ex Deo non sunt: quæ duo longè differunt, sed ambo sunt verissima; in eo enim quod omnis qui ex Deo est, audiat, insinuatur gratiæ vis, atque virtus: In eo verò quod nemo audiat, nisi qui est ex Deo, neces-

sitas gratiæ docetur: vis in eo est quod omnis impulsus, nemo audiat, sed necessitas quod non impulsus, nemo audiat. Id distinctissime Ioannes docuit cap. 6. Cum enim Iudæi signum à Christo peterent, respondit non esse miracula sufficientia, nisi haberent gratiam Dei: ait enim, *sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non creditis*: vidistis propter infinita miracula, quibus me vobis manifestavi, sed non creditis, quia scilicet fides est donum Dei, itaque subdit, *Omne quod dat mihi Pater, ad me venit*: in quibus verbis S. Cyril. lib. 3. cap. 39. Iudæorum reprobationem agnoscit, quasi diceret Christus, Si enim vos non creditis, non derunt qui credant, multos enim Pater dabit, omnes autem quos dabit, qui multi erunt, quod significat vox (*omne*) venient ad me: Omne (inquam) id est, ex omni hominum genere, atque conditione: Et intra, cum murmurarent de promisso in cibum Corporis, subdit: *Nolite murmurare in invicem, nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum*: quasi diceret, ne murmurate, ut si doctrina mea esset falsa & incredibilis: defectus qui est in vobis, iste est, quod malitia vestra vos Patris mei gratia indignos reddidit: Vt si Doctor subtilissima coram rusticis diceret, ad quæ percipienda oportuisset eum sæpius in scholis explicantem audivisse, si videret rusticos murmurantes, iis dicere posset, si quod dicit non capiatur non esse doctrinæ falsitatem in causa fæderum inscitiam atque ignorantiam: Vox itaque (*nemo*) indicat gratiæ necessitatem: *traxit* autem vim ejusdem, non coactionem: ut enim ait Sanctus Augustinus tract. 26. in Ionn, *Nolite cogitare invitum trahitur animus & amore: & intra, da amantem, & sentit quod dico*: si autem frigidus loquor, nescit quid loquor: Vis igitur gratiæ est in eo quod nemo elabatur Deo, quod que homines separet ab amore earum rerum quibus inhærebant. Itaque Origen lib. 6. contra

Celsum in fine, Christi divinitatem probat ex gentium conversione, quod subjecerit tot populos, nationes, Reges, Imperium Romanum, Senatium, exercitus; in captivitatem redegerit tot intellectus, praestantissimaque ingenia, domuerit tot affectiones, cupiditates, voluntatesque, ubi necessariè vis & violentia exiit, non in voluntates, sicut censerunt Manichæi, sed adversus vitia, errores, consuetudines, Diabulos, hostesque Iesu Christi. Adicit postea idem Christus, Est scriptum in Prophetis, *Erunt omnes docibiles Dei*. Nempe apud Isaiam *4. Vniversos filios tuos docios à Domino*. Ex quo vides vocabulum, *docibiles*, debere sumi in passivo, & apertum est idem esse, *Doctum esse à Deo & trahi: continuansque ait, omnia qui audivis à Patre, & didicit, venit ad me*. Vbi notat efficaciam gratiæ: in quæ verba dicit S. August. lib. 1. de Gratia. Arbitrium potest esse solum, si non venit; non potest autem nisi adjutum esse, si venit. Et inferius. Quod Deus docet non per legis litteram, sed per spiritus gratiam, ita docet, ut quod quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam volendo appetat, agendoque perficiat.

Ex his apparet quod dixi, causam incredulitatis hominum atque inutilitatis verbi Dei esse defectum gratiæ, illius inquam singularis & eximiae, qua qui impelluntur, Filij Dei sunt; & quæ filij Diaboli iusto Dei iudicio destruantur.

Et hæc veram causam habes cur tam pauci ex Catholicis convertantur in veram frugem, & ex hæreticis ad fidem, ita ut nec miracula, nec clarissima testimonia, nec rationes evidentes, nec Concionatorum zelus, nec optimorum exempla, quidquam efficiant, defectu gratiæ quæ se indignos præstant.

Vide horum omnium eventum in nostro Evangelio in Iudæis, qui cum loquenti Christo, deberent credere, eum injurijs læcessunt

ac vocant Dæmoniacum & blasphemum, deinde lapidare volunt, itaque ab ipso deferuntur. *Iesus abscondit se, & exiit de templo: quæ in re mirabilis est circulus*. Nam sicut ij verbum Dei audiunt, qui sunt filij, & auditione verbi Dei generantur in filios; ita reprobationem efficit neglectus verbi Dei, & illa reprobatio efficit ne audiant verbum Dei.

Collige 1. Ex dictis nos facile cognoscere cur cum tanta sit divini verbi vis & virtus, tanta ejusdem frequentia & copia, adeo tamen exiguus colligatur fructus. Quia nimirum ut primas causas præteream, pauci sunt, qui non sint filij Diaboli, ejusque spiritu agantur; nam licet se Catholicos appellent, & Ecclesiæ ac Dei filios, in illos tamen cadit, quod Iudæis, qui se filios Abrahamæ jactabant, respondit Christus, *Si filij Abrahamæ estis, opera Abrahamæ facite. Nunc autem queritis me interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi à Deo: hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera Patris vestri, &c. Vos ex Patre Diabolo estis, & desideria Patris vestri vultis facere, &c.*

Collige 2. Cum profectus verbi Dei à gratiâ potissimum dependeat, omni ratione connitendum esse, ut eam & nobis & alijs obtineamus. Optima igitur dispositio est actus contritionis, ut peccatum, & gratiæ indignitas amoveantur. Item oratio prævia, unde consuetudo in Concionibus Ecclesiasticis invocandæ Virginis, ut gratiam à Filio nobis impetret. Ita sæpè orandum pro hæreticis, & peccatoribus ut convertantur, quæ ratio non minus juvantur quàm eorum labore, & industriâ qui concionantur: neque enim omnis fructus concionatori est adscribendus, sed sapius orationi alicujus animæ sanctioris, quæ gratiam impetravit. Quid enim sumus, qui auribus vestris verba ingerimus, nisi dum loquimur, Deus cordibus persuadeat?

Collige 3. Quid de illis sentiendum sit, quibus scandalum fit verbum Dei. Illis haud du-

bie aliquando erit ipse Christus in scandalum & qui nunc est lapis offensionis, erit petra scandali. Vnde in officio concionandi, mihi venit sæpe in mentem sortem nostram lugere, qui contra nostram intentionem multo perdamus, multisque in ruina[m] extiterimus; & sæpe cogitavi dicere cum Propheta Ieremia cap. 20. *Quare de vulva egressus sum ut viderem laborem & dolorem, & consummerentur in confusione dies mei, &c.* quo loquendi genere & proverbiali, maximum suum dolorem & angorem animi Propheta significat. Neque enim tumus sine gravissimo dolore, cum videmus nos populis obesse contra nostram intentionem. Quin & penè volui cum eodem dicere: *Seduxisti me Domine & seductus sum: fortior me fuisti, & invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. Quia iam olim loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito: & factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die. Et dixi non recordabor eius, neq[ue] loquar ultra in nomine illius: & factus est in corde meo quasi ignis exarsuans, claususque in osibus meis, & defeci, ferre non suslinens, &c.*

Sed me triplici cogitatione sustentio: 1. me contrarium in vobis eniti facere, nihil

omittedo, quo persuadeam & ea eligendo, quæ maxime & persuadeant, & percellant animum.

2. Id mihi esse commune cum Christo, & verbo Dei, quare nihil mihi honorabilibus esse potest: & si contemnar, meus ille compassionis sensus mutabitur aliquando in indignationem & furorem contra peccatores. Videam quaso ultionem tuam ex eis, tibi enim revelavi causam meam.

3. Nulorum nihil omnino conversionem & salutem inde semper sperandam; unius vero salutem, magnam mihi mercedem esse, & consolationem, cum unus prædestinatus mihi pluris sit, quam orbis universus. Et illis quidem ego polliceor, hoc magnam esse argumentum illorum prædestinationis, quod verbum Dei audiant quia ex Deo esse earatione comprobantur. Audiant itaque, & eodem modo quo diximus audiendum, & executioni mandent, ut eum Dei filios se esse sua docilitate demonstrant, Deo frui in æterna gloria per Christi gratiam mereantur. Amen.

* *
* *

